

Prekenverkstedet

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

12. søndag i treenighetstiden - 12. august 2018

Prekentekest: Luk 8,1-3

Lesetekst I: Jes 49,13-16

Lesetekst II: 2 Kor 9,1-8

«...her er ikke mann eller kvinne...»

Relasjonen mellom tekstene 12. søndag i treenighetstiden

Når det gjelder relasjonen mellom tekstene, har de i Dnk som laget tekstrekkene for 12. søndag i treenighetstiden sannsynligvis tenkt mest på at Guds vesen beskrives i et feminint språk i GT-teksten (Kan en kvinne glemme?) og kvinneperspektivet i evangelieteksten (Kvinner som fulgte Jesus). Denne linken er iøynefallende i tekstene.

Linken mellom brevtteksten og evangelieteksten handler om tjeneste for Gud og mennesker. I evangelieteksten består tjenesten i at de tolv apostlene var med Jesus da han forkynte evangeliet om Guds rike og at noen kvinner også var det. For kvinnene sin del står det presisert at "[m]ed det de eide, hjalp de Jesus og de tolv" (Luk 8.3b). Brevteksten handler om innsamlingen til de hellige i mormenigheten i Jerusalem, og at menigheten i Korint blir oppfordret på det sterkeste til å dele med seg av de materielle godene hadde.

Linken mellom GT-teksten og brevtteksten kan være noe vanskeligere å få øye på. GT-teksten handler om Jerusalem og at Gud er så trofast mot Sion og hennes murer (bynavn på hebraisk er alltid hunkjønn) at selv om en kvinne skulle finne på å glemme det diende barnet sitt (helt usannsynlig), så kan ikke Gud glemme Jerusalem. Formålet for gaveinnsamlingen i brevtteksten er menigheten i den samme byen som i GT-teksten: Jerusalem.

Dersom tekstkommisjonen ikke hadde - på en unaturlig måte - avsluttet brevtteksten med v.8, men heller også fått med seg v.9 (der skriftbegrunnelsen for budskapet belegges med sitat fra Sal 112,9), så hadde det blitt tydeligere at begrunnelsen for å gi i brevtteksten er den fromme, den som frykter Herren handler på samme måte som Gud: "For det står skrevet: Han strødde ut og ga til de fattige, hans rettferd skal alltid vare." (2 Kor 9,9).

Derfor er det rimelig at dagens preken dreier seg rundt dette trekløveret: 1) Guds trofasthet, særlig mot Jerusalem, 2) invitasjonen til å tjene Herren med alt vi har og 3) en påminnelse om at Jesus i tillegg til de tolv apostlene også hadde mange andre disipler som tjente ham, blant dem mange kvinner.

Guds trofasthet

Da Jesus kom, så kom han pga Guds trofasthet og løfter til folket sitt. Selv om Jerusalem/Sion ble hardt straffet i forskjellige omganger, så er det Gud som har valgt seg ut Israel (Jes 49,7). Selv om Sion i GT-teksten sier: "Herren har forlatt meg. Herren har glemt meg", pga de harde kårene, så rokker ikke det på Guds suverene valg. Selv om en kvinne skulle kunne glemme sitt diende barn, så

kan ihvertfall ikke Gud glemme Jerusalem, stedet han hadde valgt seg ut. Murene til byen er alltid foran Gud.

Teksten sier ikke at Gud er en mann, og teksten sier ikke at Gud er en dame, men teksten sammenligner en grunnleggende feminin egenskap (morsinstinkt overfor et spebarn) med Guds vesen – og slår så fast at Gud har enda mer av denne egenskapen enn det mødre med diende barn har.

Vel verdt å merke seg er at GT-teksten er et lite utsnitt midt mellom to Tjenersanger (Jes 49,1-6 og 50,4-9), noe som på et vis peker framover i Guds plan for Jerusalem. Det er også verdt å merke seg at rett i forlengelsen av GT-teksten, dvs i v.18, er det fortalt om noen rundt byen som skal nærme seg, og i v.22-23 er det presisert at det er folkeslagene rundt om som skal komme til Jerusalem.

I det perspektivet er det en delvis oppfyllelse da menighetene i Akaia og Makedonia – som i tillegg til diaspora-jøder også består av hedningfolk – samler inn penger til mormenigheten i Jerusalem, den menigheten der troen på Jesus startet og der Åndsutgytelsen skjedde på pinsedag. Forkynnelsen av evangeliet til hedningfolkene betød ikke på noen som helst måte at båndene til de jesustroende jødene i Jerusalem skulle kuttes (Gal 2,10). Enheten mellom jesustroende jøder og hedningkristne skulle bevares, og akkurat det punktet bør vektlegges enda mer i dag i lys av hvordan vi hedningkristne har behandlet de jesustroende jødene i løpet av kirkehistorien.

Tjene Herren med alt vi har

Hvorfor skal vi tjene Gud med alt vi har? Det handler om hvor vi har fått det fra, som vi mener at vi har. "Jorden og det som fyller den, hører Herren til, verden og de som bor der, er hans." (Sal 24,1). Derfor heter det at "Gud har vist nåde" da menighetene i Makedonia blir villige til å gje (2 Kor 8,1-2). Dette er en tjeneste for Herren, fordi disse makedonerne først ga seg selv til Herren (2 Kor 8,5). Gud er rik nok, for Gud makter å gi all sin gave i rikt mål (2 Kor 9,8). Det ser ut til å være Guds hovedhensikt, når han deler ut gaver, at vi kan ha "overflod til all god gjerning". Hensikten med Guds gaver er ikke at gavene skal brukes til "ego-tripp".

Gud var, og er, trofast, og derfor overga han ikke Jerusalem, men sendte sin egen Sønn dit for å gjøre de fattige rike, mens han selv skulle bli fattig (2 Kor 8,9). På samme måte var de hedningkristne ute i Romerriket glade for at de hadde fått del i evangeliet, det som hadde gått ut fra Jerusalem (Jes 2,3), og bidro med glede til innsamlingen til Jerusalem.

På samme måte overga Gud heller ikke sitt eget folk, for Jesus dro rundt i byer og landsbyer i Galilea og forkynte evangeliet for det jødiske folk. Noen av dem som møtte Jesus må ha hatt rimelig omveltende opplevelser. Maria Magdalena hadde vært demonbesatt av sju onde ånder, og selv om det ikke står hva slags ugagn disse åndene laget i Marias liv, så kan vi mer enn ane at villigheten til å tjene en frelser med slik makt og vilje til å gjøre noe med saken, naturlig vokste fram i henne.

I evangelieteksten står det to navn til: 1) Johanna (som også nevnes i Luk 24,10) som var gift med Kusa, en forvalter hos Herodes (Antipas), og som derfor må ha tilhørt de høyere lag i samfunnet, men hun fulgte likevel med Jesus på vandringene hans. 2) Susanna, som vi ikke vet noe mer om. Dessuten var det mange andre ikke navngitte kvinner, som fulgte Jesus og som hjalp Jesus og de tolv med det de eide.

Det mennesket som opplever at frelsen Gud gir er ufortjent, radikal og livsforvandlende, begynner også å leve på en annen måte, nemlig i tjeneste.

Både kvinner og menn tjente og tjener Jesus

Rabbinerne hadde ingen kvinnelige disipler den gang. Men Jesus hadde det, ifølge evangelieteksten. Senere i NT leser vi om at mange kvinner hadde store oppgaver i kirka, til stor grad i strid med mange av de sosiale konvensjonene på den tiden.

Jesus var en del av sin samtid, men han forholdt seg forundringverdig fri også. Han hadde kvinnelige disipler og han kunne godt sette seg ned og snakke med en dame i Sykar, selv om disiplene hans undret seg over det (Joh 4,27). Jesus var aldri redd for å provosere samtiden sin – hva nå enn saken gjaldt. Jesus valgte tolv menn til å bli apostler, og da er det rimelig å regne med at det var et bevisst valg og ikke bare at han fulgte en sosial konvensjon av gammel vane.

Av det vi kan lese i evangelieteksten, så var både de tolv og kvinnene sammen med ham – og må vi gå ut fra en rekke menn som ikke tilhørte de tolv. Nøyaktig hvem som gjorde hva, er ikke presisert, men v.1 antyder at oppgaven til de tolv var å ta del i å forkynne i byene og landsbyene. Tjenesten som står oppført som "med det de eide, hjalp de Jesus og de tolv" (Luk 8,3) står på gresk med subjektet i hunkjønn flertall og sikter til Maria Magdalena, Johanna, Susanna og mange andre kvinner. At denne tjenesten på noe vis handlet om logistikk og finansiering for vandringene rundt om i Galilea, er rimelig å regne med. Hva de ellers gjorde ut over dette, er teksten taus om.

I våre dager leser vi fort den type tekster som dagens evangelietekst i lys av både menns ofte maktmisbrukende og syndefulle kvinneundertrykking og i lys av en moderne feministisk kamp. Poenget i bibeltekstene for dagen er likevel å understreke at fordi Gud er trofast, så skylder vi ham alt – både liv og frelse. Og da er tjeneste for Gud og andre en helt naturlig frukt – og det gjelder alle, kvinner og menn, små og store, jøder og hedninger, overklasse og underklasse osv.

Andreas Johansson

Tidligere utending for DNI i Haifa 2011-2017

Nå: vikarprest i DELK

andreas.johansson11@gmail.com